

Program for Socialdemokratiet i Danmark.

1913

Arbejdet er Kilden til al Værdi og Arbejdets Udbytte bør derfor tilfalde dem, som arbejder. I det nuværende Samfund bliver den private Ejendomsret til Produktionsmidlerne (Jord, Grund, Fabriker, Maskiner, Raastoffer, Samfærdselsmidler o. s. v.) i stigende Grad Midlet, hvorved Kapitalistklassen, et Mindretal af Samfundets Medlemmer, tilvender sig Udbyttet af Menneskehedens Arbejde. Overklassens Herredømme over Produktionsmidlerne medfører politisk Ufrihed, social Ulighed, Splid mellem Nationerne og skaber Elendighed for Samfundets produktive Medlemmer. Voksende Masser af Befolkningen forvandles til besiddelsesløse Lønarbejdere, og de tekniske Hjælpeviders mægtige Udvikling, der burde komme alle Samfundets Medlemmer til Gode, bringer i stigende Grad det store Flertal, ikke blot de egentlige Lønarbejdere, men ogsaa den øvrige arbejdende Befolkning, ind under Kapitalens Magt og Udbytning.

Denne Samfundstilstand - Kapitalismen - umuliggør en retfærdig Fordeling af Samfundsarbejdets Udbytte, fremkalder planløs Produktion, hvorved uhyre Værdier gaar til Grunde, skaber Kriser og Arbejdsløshed, splitter Samfundet i stadig hæftigere Interessekrige og spalter det sluttelig i to modsatte Lejre i en bestandig mere omfattende og bevidst indbyrdes Klassekamp. Socialdemokratiet kræver derfor Produktionsmidlernes Overgang til Samfundsejendom - Socialismen.

Socialdemokratiets Hovedformaal.

Ud fra denne Grundopfattelse er det Socialdemokratiets Maal at samle hele Arbejderklassen i et klassebevidst, „socialistisk Arbejderparti, at erobre Magten i Samfundet, at afskaffe det kapitalistiske Privateje til Produktionsmidlerne, at omdanne det til socialistisk Fælleseje og at organisere det arbejdende Folk til at overtage og drive Produktionen i det socialistiske Samfund.

Som Midler hertil tjener Arbejdernes Organisation paa de økonomiske og politiske Omraader, Udbredelse af Oplysning og særlig af Kundskab om det kapitalistiske Samfunds Tilstande og Udvikling, Erhævelse og Udnyttelse af alle Borgerrettigheder og ethvert andet Middel, der er i Overensstemmelse med den foran fremsatte Grundopfattelse. Gennemførelsen af det socialistiske Fælleseje og den socialistiske Produktion vil betyde Tilintetgørelsen af alle Former af Udbytning, Undertrykkelse og social Ulighed. Den vil med alles Samarbejde i den materielle og aandelige Produktion medføre en hidtil ukendt Rigdom baade paa det materielle og paa Kulturlivets Omraader. Men Arbejdernes Frigørelse maa være Arbejderklassens eget Værk. Arbejdernes Stilling og den voksende Klassekamp er i alle Lande med kapitalistisk Produktion væsentlig den samme, og ved denne Produktionsmaades internationale Karakter bliver Arbejdernes Interesser overalt de samme og fælles. I Erkendelse heraf føler Socialdemokratiet i Danmark sig som Del af og erklærer sig solidarisk med den klassebevidste internationale Arbejderklasse, hvis verdenshistoriske Opgave er alle Menneskers fuldkomne Frigørelse uden Hensyn til Køn, Race eller Nationalitet.

Som Overgang til Samfundets socialistiske Organisation, til Beskyttelse for det arbejdende Folk og til Fremhjælpning af dets økonomiske, intellektuelle og moralske Vel opstiller det danske Socialdemokrati følgende Fordringer:

1. Politiske og kulturelle Krav.

- 1. Almindelig, lige og direkte Valgret med hemmelig Afstemning til alle offentlige Hverv for Mænd og Kvinder fra 21 Aars Alderen. Valgdagen en almindelig Fridag.
- 2. Etkammer-System. Al udøvende og lovgivende Myndighed hos Folket gennem dets Repræsentation. Folkeafstemning i vigtigere Spørgsmaal og Forslagsret for Befolkningen. Administrationen direkte under Folkerepræsentationen.
- 3. Fuldstændig Ytrings-, Presse-, Forsamlings- og Foreningsfrihed.
- 4. Religionen en Privatsag. De religiøse Samfund ordner selv deres egne Anliggender. A
- 5. Afrustning. Internationale Stridigheder afgøres ved Voldgift.
- 6. Skole- og Undervisningsvæsenet ordnes af Staten under Kommunernes Medvirkning. Fælles, vederlagsfri og forpligtende Skoleundervisning i Hverdags- og Heldagsskoler. Religionsundervisning udelukkes. Offentlige Børneopdragelseshjem. Det offentlige

Overtagelse af Skolebørns Underhold. Adgang til den højere og højeste Undervisning uden Hensyn til ydre Kaar. Offenlig teknisk og faglig Uddannelse.

- 7. Obligatorisk fysisk Opdragelse af Ungdommen.
- 8. Vederlagsfri Retshjælp. Offenlig og mundtlig Retspleje. Nævningedomstole udgaaede fra almindelig Valgret for alle fuldmyndige Mænd og Kvinder. Sikring mod Misbrug af Varetægtsarrest. Omformning af Straffesystemet til et Forbedringssystem efter humane Principper. Lovovertrædelser, der er en Følge af de sociale og politiske Klassekampe, maa ikke behandles som Forbrydelser. Afskaffelse af militære og gejstlige Retter.
- 9. Tjenestetyende, Søfolk og andre Medborgere, der er underkastet særlige Love, stilles i politisk og retslig Henseende lige med andre Samfundsmedlemmer.

2. Økonomiske og sociale Krav.

- 10. Afskaffelse af Skatter og Love, som skaber Varefordyrelse for Befolkningen. Direkte Skat paa Indkomst, Formue og Grundbesiddelse, herunder Indførelse af en Grundværdistigningsafgift. Arveafgift. Stærkt stigende Skala i Beskatningen.
- 11. Stat og Kommune overtager de store Samfærdsels- og Samkvemsmidler samt alle Monopoler og alle Virksomheder, der antager Karakter af Monopoler. Ogsaa anden Produktion organiseres efter Haanden under Samfundets umiddelbare Ledelse eller Kontrol.
- 12. Stat og Kommune udfører selv de offentlige Arbejder, eventuelt under Medvirkning af Arbejdernes Organisationer. Hvor Licitation endnu bestaar, sikres der Arbejderne tarifmæssige Vilkaar.
- 13. Fideikommisser, Lehn og Stamhuse samt Præstegaardsjorder inddrages og gøres tilgængelige for det arbejdende Folk. Udyrkede Arealer, Jord, der samfundsmæssig set er uforsvarlig anvendt, samt andre Jorder, som Samfundet har særlig Interesse i at eje, erhværes. Samfundets Ekspropriationsret udvides. Jord i offenlig Besiddelse bør som Regel ikke afhændes til Privateje. Brugen af den i Samfundets Besiddelse værende dyrkelige Jord overdrages til Landarbejdere og Ligestillede. Hvor det er fornødent, tilvejebringes de nødvendige Driftsmidler af Samfundet. Hvor Fællesdrift helt eller delvis anses at være fordelagtig, bidrager Stat og Kommuner til dens Fremme. Staten yder iøvrigt sin Støtte til Fremhjælpning af Landbruget, saaledes ved Ydelse af Driftslaan, ved Hjælp til Grundforbedringer og lign. til de smaa Landbrug. Staten opretter Landbrugsskoler og Forsøgsstationer i Landets forskellige Egne. Staten giver Regler for og fører Tilsyn med private Fæste- og Lejehuses Opførelse, Indretning og Benyttelse, ligesom Staten og Kommunerne søger at modvirke Udbygningen gennem Grundspekulation ved Tilvejebringelse af Boliger for Arbejdere. Hvor Brugsretten til Samfundets Jord er overdraget enkelte Personer eller Sømmenslutninger, fastsættes en Afgift af Jorden i Forhold til dens Værdi.
- 14. Offenlig Statistik angaaende Arbejds- og Omsætningsforhold, Produktion og Forbrug.
- 15. Offenlig vederlagsfri Sygepleje. Human Omsorg for Syge, Gamle og Arbejdsudygtige ved Staten. Forsikring mod Arbejdsløshed.
- 16. Lovbestemt Maksimalarbejdsdag paa højst 8 Timer. - Mænds og Kvinders Arbejde i samme Industrigren betales efter fælles Tarif. - Afskaffelse af det paa Udbygning beregnede Hjemmearbejde. - Forbud mod Søndags-, Helligdags- og Natarbejde, som ikke er samfundsnødvendigt. - Forbud mod alt Lønarbejde eller Arbejde, der hindrer Børns Skoleuddannelse i den skole-pligtige Alder.
- 17. Kontrol med Arbejdspladser, Fabriker, Værksteder, Forretningslokaler, Handels- og Fiskerifartøjer og overhovedet alle Steder, hvor der arbejdes for Løn, samt med Arbejderboliger, der udlejes af Arbejdskøbere, og med Lokaler, der anvises Arbejdere til Opholds-, Spise- eller Sovested, ved Personer, valgt af Arbejdere. - Der opføres kommunale Arbejderboliger, til hvilke der ydes Statstilskud. Boligerne forbliver Kommunens Ejendom. Udgifterne for Brugere af disse Boliger maa ikke overstige de til Vedligeholdelse, Forrentning og Amortisation nødvendige Beløb.
- 18. Udførelse af Arbejdet i Straffe- og Forsørgelsesanstalter paa en saadan Maade, at det ikke konkurrerer med det almindelige, normalt udførte Arbejde i Samfundet

udenfor. Forbud mod Overdragelse af Arbejdskraften i saadanne Anstalter til private Arbejdskøbere.